

HİKÂYE

tutanak

NAHİT ERUZ

(E. Gümrükler Genel Müdürü)

Tahta masanın gerisindeki sandalyede oturan adam mendiliyle yüzünün, boynunun ıslaklığını sildi. Birkaç kez derin soluk alıp verdi sıcaklığı etkisiz kılmak ister gibi. Önündeki bardaktan bir yudum çay içti. Sonra yaslandı sandalyesine iyice. Açık pencerenin on beş adım ötesindeki tel örgütelere takıldı bakışları. Düşündüklerini, söylemek istediklerini bir bir dizdi tel örgülere. Daha ötelerde uzanan kupkuru topraklara, Suriye topraklarına baktı. İnsansız, ağaçsız, evsiz, ıppıssız tek başına topraklara.

"Yaz" dedi.

Karşısındaki küçücük masada, yazı makinasının başında oturan ikinci adam toparlandı.

"Kağıdın üst yanına, tam orta yere 'tutanak' de."

Yazı makinasının başında oturan adam önce ellerini üç numarayla tıraş edilmiş başında dolaştırdı, sonra iki elinin işaret parmaklarını uzattı makinaya. Kocamış makinanın tuşlarından çıkan takırtılar doldurdu odayı, daha sonra da durdu. Bakışları, dikenli tel örgülerle ve onun ötesindeki ıppıssız topraklarda dolaşan adam ekledi:

"Elbeyli'nin iki kilometre güneyindeki ,emik karakolunda akşam yemeğini yemekte olduğumuz bir sıra, adının gizli tutulmasını isteyen bir adam geldi."

(Güneşin batmaya yüz tuttuğu bir sıra, Celil'in karısı bulgur pilavını tenceresiyle koydu tahta sininin ortasına. Bekleşmekte olan dört çocuk toparlandı. Sininin biraz ötesinde oturan babalarına baktılar. Celil'in karısı yufka ekmeklerini dizdi tencerenin çevresine. Çocuklar kımıldadılar yeniden. "Haydi herif" dedi kadın. Celil yerinden doğruldu, tahta sininin yanına gelip bağdaş kurdu. Çocukların dördü birden koştu sofraya babalarının ardından. Önündeki yufka ekmeğinden bir parça kopardı, büküp kaşık gibi yaptı Celil, sonra tenceredeki bulgur pilavını uzandı. İlk sokumu babalarının almasından sonra aceleyle çocuklar hep birden

saldırdılar yufka ekmeğine. El kadar pencereden giren günün son ışıkları odayı aydınlatmaya yetmiyordu. Hele altı baş birden eğilince, tahta sininin üstü daha bir kararıyordu. Tenceredeki bulgur pilavının yarıya indiği bir sıra kapı çalındı.

Altı kişi birden kulak kesildi. İkinci kez kapı çalınınca Celil kalktı yerinden, araladı kapıyı, Karşısındaki Ökkeş'i görünce daha da açtı. "Buyur Ökkeş" dedi. Girmedi kapıdaki. Celil'i biraz daha dışarı çekti. Ökkeş'le Celil arasında başa baş bir konuşma başladı. Duyulur duyulmaz bir sesle.

Kadınla çocukları anlayamadı ne konuşulduğunu. Bir süre sonra Celil içeri girip lastik ayakkabılarını giydi. Yarım tencere bulgurun başına varmadı bir daha. Önce, tahta sininin çevresindeki dört çocuğuyla, sonra da kapının yanına gelen karısıyla göz göze geldiler. Celil'in de öbürlerinin de ağzından tek söz çıkmadı. ,Çocuklar ağızlarına aldıkları bulgur pilavını çiğnemediler bir süre. Çocukların ve kadının sorgu yüklü bakışları üstüne kapandı kapı.)

Tahta masanın gerisindeki sandalyede oturan adam bir kez daha sildi boynunun, yüzünün ıslaklığını. Oturduğu yerden kalkıp eli arkasında dolaşmaya başladı odanın içinde. Bakışlarının takılı olduğu bir yerde durdu birden.

"Yemek sırasında karakola gelen adam, gece yarısı Seyit ağanın adamlarının ,emik karakolunun batı yanına düşen kısımdan Suriye'ye koyun kaçıracaklarını söyledi."

(Celil, köşedeki kalın yün minderin üstünde oturan adamın karşısında elleri önde kavuşuk duruyordu. Daşırda ay ve yıldızlardan yoksun bir gece vardı. Köşedeki minderde oturan adamın acımasız donuk bakışları, yüzünün sert çizgileri odadaki lüks lambasının aydınlığında daha bir belirgin oluyordu. Adam konuşuyor, Celil tek yanıt vermeden dinliyordu. Dinliyordu sessiz, gözlerini ayırmadan adama bakıyordu ama söylenenleri duymaz gibi, söylenenler onu etkilemez gibi.

Celil sanki insan değil, heykel. Kalın yün minderde oturan adam ayak değiştirdi, arkasındaki halı kaplı ot yastığa verdi belini. Boğuk, sevimsiz bir ses çıktı adamın ağzından. "Bak Celil" dedi, "Sen yol yordam bilen adamsın. Söylemek gereksiz belki ama gene son kez demekte yarar var. Sınırdan geçerken yakalanırsanız malın hepsi sizin, anlaşıldı mı? Senin ve dört adamının. Beni tanıımıyorsunuz, ben yokum ortalıkta ve malın benimle hiç ilgisi yok. Dilerim ki hiç bir şey olmadan gidip gelesiniz. Ama işin kötü yanını da düşünmek gerek. Hani ölüm hepimiz için... Yaşamak gibi ölmek de bizler için. O zaman da gözünüz açık gitmeyesiniz. Geride kalan çocuklarınızı aç bırakmam. Tamam mı Celil?"

Başıyla "tamam" dedi Celil.

Sonra geri geri çıktı odadan. Kapının ağzında bekleyen iri yarı iki adamın arasından geçti. Taş döşeli, uzunca koridorda bir serinlik vurdu yüzüne. Merdivenlerden avluya inip bir süre bekledi. Gökyüzüne kaldırdı başını, sonra çevresine bakındı. Karanlığın içinden dört gölge yaklaştı yanına. Dört gölge çevirdi dört bir yanını Celil'in. Karagöz perdesindeki gibi el kol hareketleri görüldü, başlar sallandı, sonra ayaklar oynadı ve görünmez oldu beş gölge karanlıkta.)

Arkasında kavuşuk ellerini çözdü adam. Bakışlarını, takılı olduğu yerden kurtardı. Yazı makinasının başındakine döndü.

"Adının gizli tutulmasını isteyen adam her ne kadar, emik karakolunun batı yanına düşen kısımdan Suriye'ye koyun kaçırılacağını söylediye de bunun bir şaşırtmaca olabileceği düşünülerekten, karakolun hem batı, hem de doğu yanına pusu kuruldu. Pusuya yattığımız sıra, kapkaranlık, aysız, yıldızsız bir geceydi."

Gezinmeyi bıraktı adam. Gelip gene masanın gerisindeki sandalyeye oturdu, sonra kaykıldı geriye doğru. Çoğu kez yaptığı gibi bakışlarını tel örgülerin ötelere götürdü.

"En son ne yazdık?" diye sordu.

Yazı makinasının başındaki adam okudu en son yazdıklarını:

"Pusuya yattığımız sıra, kapkaranlık, aysız yıldızsız bir geceydi."

(Beş silahlı adamın koku almak istercesine burunlarını diktikleri hava kapkaranlıktı. Koyun sürüsünün kaldırdığı toz bulutu görünmüyor, yalnız ince bir toz kokusu yayılıyordu. Koyunların ayak sesleri ıpıssız topraklarda büyüyor, garip bir uğultu halini alıyordu. Silahlı beş adamın her biri bu garip uğultuyu bastırmak, ya da susturmak ister gibi koyunları yavaşlatmaya, yerine göre durdurup yeniden yürütmeye çabılıyor. Silahları tutan ellerde hafif bir ıslaklık. Celil'in gözleri çevreyi tarıyor inceden. Karanlığı, çatık iki kaşı arasında, kısık gözleri arasında ezmek ister gibi Celil.)

Adam, yazı makinasının başındakinin yazdıklarını okuması sırasında toparladı söylemek istediklerini. Eliyle işaret etti yazması için.

"Pusu kurduğumuz yerin dört biryanı karanlıkta görünmemekte olduğundan, uzandığımız toprağı dinliyorduk hep birlikte. Uzun süre

çevrede hiç bir ses duyulmadı. Umudumuzu kestiğimiz bir sıra, gecenin bir yarısında uğultu duyuldu uzaktan. Toprağın, havanın iletlediği bu uğultu bir ara. Sonra yeniden başladı ve büyüdü birden. Bunun üzerine pusudaki İsmail bağırdı üç kez uğultunun geldiği yana doğru. 'Kim o, kim o, kim o?' diye!"

(Mayınlı topraklara yaklaşıldığı bir sıra Celil'e adamları, koyunları dar bir yola sokmak ister gibi önlerini kesip aralarına aldılar. Sürü inceldikçe inceldi, mayınların sökölü olduğu şeride gelince birbirinin ardı sıra girdiler yola. Bir ara azalan uğultu çoğaldı gene. Celil, yüreğinin serinlediğini sandığı bir zaman uğultuyu yırtan sesi duydu. Olduğu yere çivilendi sanki. Sesin geldiği yana çevirdi başını. Çemik tepesinin yamaçlarından geliyordu ses. Islık gibi birkaç söz çıktı ağzından, "pusuya düşürüldük" dedi. "Kim o?" diye bağırana karşılık vermedi hiç biri. Silahlarını daha bir ıskı tutup sürüyü hızlandırmaya çalıştılar. Sürü hızlandıkça da gürültüyle birlikte yoğun bir toz kokusu yayıldı çevreye. Üçüncü kez yankılanan "kim o" dan sonra Çemik tepesi yamaçlarından ses gelmedi bir süre.)

"Yazdın mı hepsini?" dedi adam.

"Yazdım" dedi öbürü.

Oturduğu sandalyeden kalkıp pencereye yaklaştı gene. Pencere ağız, fırın ağız gibiydi. Sıcak bir yel yaladı yüzünü. Biraz geri çekildi. Bakışlarını kupkuru topraklardan ayırmadan konuştu:

"Üç kez kim o diye bağırmamıza karşılık veren olmadı. Ovadan gelen uğultu daha da çoğaldı. Bunun üzerine, bir kez uyarma atışı yapıldı havaya. Bir süre beklendi ve yeniden İsmail bağırdı. "kim o?" diye. Gürültünün geldiği yana iyiden belli olunca hazır bekledik biraz daha. Yanıtlayan olmayınca uğultunun geldiği yana doğru ateş açıldı."

(Önce karşılık vermediler Çemik tepesi yamaçlarından gelen ateşe, Celil ve adamları. Dizleri toprakta, habire sürüyü hızlandırmaya çalıştılar. Bir ara, mayın tarlasına koşan koyunların ardından patlamalar duyuldu. Patlamalarla birlikte Celil ve adamları toprağa kapaklandılar. Çemik tepesi yamaçlarındaki silahlar sustu bir süre. Celil kulağını verdi toprağa, sonra başını hafiften kaldırıp geceyi dinledi. Sürünün uğultusundan başka ses duyamadı. Doğruldu olduğu yerde. Sürüyü adamlarına bırakıp ters yöne doğru koşmaya başladı. Mayınlı topraklardan ve sürüden epey uzaklaştığı bir sıra, yamaçtan, ama bu kez daha yakınardan silahlar patladı. Silahını iki eliyle kavrayıp yüzükoyun uzandı toprağa Celil. Namluyu Çemik tepesi yamaçlarına çevirip tetiğe bastı.)

Pencereden gelen sıcak havaya daha fazla dayanamadı adam.

Gömleğinin düğmelerini çözdü. Henüz kurumamış mendiliyle yüzünü,

boynunu, açılan düğmelerden ortaya çıkan yerlerini sildi yeniden.

"Cehennem burası be" dedi.

Yazı makinasının başındaki adam da onayladı bunu başıyla.

"Ne demiştik?"

"Yanıtlayan olmayınca uğultunun geldiği yöne doğru ateş açıldı."

"Bir ara mayınlı topraklarda birkaç patlama oldu. Malın geçirildiği yer böylece belli olunca, patlamaların olduğu yeri saracak şekilde eratı yaydık. Çemik tepesi yamaçlarından aşağılara doğru kayınca sesler daha da yaklaştı. Gecenin zifiri karanlığında herhangi bir şey görünmediğinden seslerin geldiği yana doğru yeniden ateşe başlandı. Mayınlı topraklardan yeni patlamalar duyuldu. Bir süre sonra da uğultuların geldiği yerlerin tam ters yanında birkaç el silah patladı."

(Celil, emik eteklerinden gelen ateşi kendine çevirtmek için, birkaç kez daha dokundu tetiğe. Yerine göre sürünerek, yerine göre sıçrayarak yer değişti. Mayın tarlaları, koyunların ayak sesleri ve büyüyen uğultu uzaktaydı artık. Kör kurşunlar, çevresinde daha sık dolaşır olmuştu. Gözlerini kısıp dört bir yana baktı. Tepeler seçiliyordu iyiden iyiye. Zaman sabaha vardıkça koyu karanlık açılıyordu. Yavaştan ağaran tepelerde ve onların yamaçlarında birilerini aradı Celil. Görünürlerde kimsecikler yoktu. Bir zaman geldi ki, çevresinde dolaşan kör kurşunlara karşılık vermeyi bıraktı Celil. Karşısındakiler de kestiler ateşi. Garip bir sessizlik kapladı ortalığı. Bu sessizliğin ortasında büyür sanıp daha yavaş alır oldu soluğunu. Tüm gücünü kulaklarına verip bekledi bir süre. Celil, dirseklerinin üzerinde doğruldu bir ara, sonra fırladı birden.

Biraz önceki garip sessizliği bir el silah patlaması bozdu. Sanki tam onun fırlamasını bekler gibi. Celil, kolları, ayakları yana açılmış döndü birkaç kez. Boğuk bir ses çıktı ağızından Tüm vücudu gerildi, atamadı adımlarını. Sağ elinin parmakları, tutmakta olduğu silahın üstünde daha bir kasıldı. Bağırmamak için alabildiğince sıktı dişlerini. Sonra bir gürültüyle düştü toprağa. Ağaran göğe dönük gözleri açık, elleri yumruk yumruk.)

Yazı makinasının sesi kesilince gene konuştu adam:

"Bütün silahları bu kez bize ateş edilen yere çevirdik. İş sıkı tutmamız sonucu karşıdakiler sustular. Uzunca bir süre karşılıklı bekledik. Karanlık ağarmaya yüz tutuyordu artık. Çevrenin seçilir olduğu bir sıra karşığı tümseğin ardından biri sıçradı. Sıçramasıyla birlikte bir silah patladı. Sonra da ateş eden olmadı. Ne bizden, ne de karşı yandan. Gün aydınlanıncaya

kadar herkes olduğu yerde bekledi. Gündüz gelen yardımcı birlikle ateş sahası ve onun çevresi arandı. Mayın tarlalarında parçalanmış durumda yirmi beş kadar koyun ile mayınlı toprakların çok gerilerinde, kimliğı anlaşılmayan, eli silahlı, esmer, orta boylu, kırk yaşlarında bir erkek ölü olarak bulundu. Mayınlı topraklardaki ayak izlerinin de koyun izleri olduğu ve bunların Suriye topraklarına girdiğı anlaşıldı. Durumu gösterir işbu tutanak..."

.....

Tel örgülerin tutamadığı sıcak bir yel girdi odaya açık pencereden. Boğucu bir sığın içinden kopup gelen yel odadakilerin her yanını sardı. Mendilini yüzünde, boynunda gezdirdi adam. Gömleğinin düğmelerinden tutup salladı birkaç kez serinlemek için. Yazı makinasının başındaki, kağıtları çıkardı. Sayfaları sıraladı, sonra da imzalaması için koydu öbürünün önüne.